

МОВОЗНАВСТВО

КОГНІТИВІСТИКА ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ

УДК 811.161.2'42

Архіпова О. В.,
аспірантка,
Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка

ЗАСОБИ ОБРАЗНОСТІ ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТИ ГЕНДЕРНОГО КОНЦЕПТУ “ЧОЛОВІК” У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Лінгвістів давно цікавить питання залежності мовлення людини від її віку, освіти, темпераменту й інших характеристик. А останнім часом актуальною є проблема залежності мовлення людини від її статі. Соціолінгвістичні дослідження виявили, що стать дійсно впливає на вибір мовних засобів. Так, Е. Ощепкова зазначає, що в чоловічому тексті лексика бідна, одноманітна, рідко вживаною є емоційна оцінка, раціональність мовлення відображена в структурній чіткості висловлювань – чітко видно вступ, виклад головної думки тексту і висновок. Чоловіки частіше використовують фактичну інформацію логічного характеру. У мовленні жінок переважає емоційна домінанта, часто наявний опис власних емоційних переживань. Тексти нагадують мовлення в стані емоційної напруги. Жінки-автори більш експресивні, часто експресивність гіперболізується. Їм властива більша образність в описі почуттів. Мовленнєва діяльність жінки спрямована на опис ситуації, а не пошук суті [10, 24].

Гендерна проблематика цікавила таких учених, як Ш. Берн, О. Есперсон, Ф. Маутнер, Е. Сепір. Зокрема, Ш. Берн у роботі “Гендерна психологія” виділяє гендерні стереотипи – сформовані в культурі уявлення про те, як мають поводитись чоловіки і жінки і називає три складники традиційної чоловічої ролі: норма статусу / успішності (соціальна цінність чоловіка визначається успішністю його кар’єри); норма фізичної, розумової, емоційної твердості (чоловік має бути сильним, активним, компетентним і неекспресивним); норма антижіночності (чоловік повинен уникати жіночих видів діяльності і моделей поведінки) [1, 54]. Важливою галуззю гендерної лінгвістики є дослідження особливостей усного і писемного мовлення чоловіків і жінок. Результати цих досліджень активно використовують для ідентифікації статі автора тексту з різною метою. Комунікативні та емоційні ознаки чоловічого і жіночого тексту виділяють однаково, а от ознаки лінгвістичні є спірними [9, 12]. О. Горошко, досліджуючи особливості інтернет-комунікації чоловіків і жінок, особливості асоціювання, пояснює існуючі відмінності функціональною асиметрією мозку [4]. Характерна риса чоловічого мовлення – намагання бути оригінальним, а жінка, навпаки, намагається дотримуватись норми. Т. Крючкова наголошує на тому, що словник чоловіків і жінок організований по-різному. У словнику жінок більшим є певне центральне ядро, яке активно використовується усіма жінками. У чоловіків

цей центральний шар загальноновживаної лексики менший, але вони краще жінок володіють периферійними розділами словника, тому в мовленні чоловіків більше виявляється їх індивідуальність [9, 190].

Але гендерний фактор не єдиний впливає на мовлення людини, досліджуючи це питання слід брати до уваги стать, вік, освіту і соціальний статус текстотворця. Крім того, не має підстав говорити про жіночу і чоловічу мову, а лише про певні типові риси чоловічого і жіночого мовлення, тенденції до слововживання [5, 110].

Сьогодні лінгвісти досліджують мову в тісному зв'язку з людиною, що обумовлює необхідність лінгвістичного аналізу художнього тексту як безпосереднього відображення свідомості людини оскільки художній твір є вираженням особистості автора, його ідей та їх мовного втілення. Учені наголошують на тому, що аналіз художнього тексту дає змогу дослідити зміст окремих концептів та концептуальної картини світу, яка формується у свідомості людини під час пізнання [3, 43]. На межі взаємодії лінгвістики, культурології та філософії феномен концептуалізації представлений концепцією семантичних / лексичних / мовних універсалій, згідно з якою “концепт” визначають як основу розуміння світу та місця людини в ньому. Існує певний набір фундаментальних понять, які збігаються з набором лексичних універсалій, що лежить в основі людської комунікації та мислення. Будучи спільними для всіх мов, вони утворюють загальну поняттєву базу, що з'єднує різні культури [6, 16].

Незважаючи на те, що концепти як ментальні утворення є активно досліджуваними, до сьогодні не має універсального визначення цього поняття, яке б підтримували всі науковці. Так, на початку 90-х років ХХ ст. у російській лінгвістичній науці в конкурентній боротьбі зійшлися терміни “концепт” (Н. Арутюнова, Д. Лихачов, Ю. Степанов, С. Ляпін), “лінгвокультурема” (В. Воробйов), “логоепістема” (Є. Верещагін, К. Костомаров), проте сьогодні найбільш уживаним є термін “концепт”, який широко застосовують у різних наукових галузях, що й спричинює його багатозначність. Іноді його вживають як синонім до слова “поняття”, однак він є ширшим за “поняття”. Він наближений до ментального світу людини, тобто до культури й історії, тому має специфічний характер. За словами Ю. Степанова, концепти є культурною спадщиною у свідомості народу, його духовною культурою. Саме колективна свідомість зберігає концепти, які існують постійно або дуже тривалий час [11, 211].

Сьогодні досліджено чимало соціально-політичних, ідеологічних, філософських, культурних, ментальних, міфологічних концептів: *мудрість* (Т. Крижановська), *покарання* (О. Левченко), *правда / неправда* (М. Мамич), *творчість* (Н. Мех), *усмішка й сміх* (В. Ганечко), концепт *вчинку* в українській і російській мовах (Т. Радзієвська); концепти *душа й серце* в українській, російській, англійській і китайській мовах (І. Голубовська); концепт *шлях* в українській, англійській і французькій мовах (О. Пальчевська); концепти *дім і родина* в російській, англійській і французькій мовах (Т. Сорока) тощо. Натомість концепт “чоловік” у художньому тексті вивчено недостатньо, що обумовило

вибір теми дослідження: “Засоби образності як репрезентанти гендерного концепту “чоловік” у сучасному українському художньому дискурсі”.

Отже, **об’єкт** нашого дослідження – гендерний концепт “чоловік” у сучасній українській прозі.

Предметом є засоби образності як репрезентанти гендерного концепту “чоловік” у сучасному українському прозописмі.

На думку Ю. Степанова, до структури концепту входять три складники: основна актуальна ознака, додаткова або кілька додаткових ознак, які вже є не актуальними, а історичними, та внутрішня форма, яка зазвичай не усвідомлена, але міститься в зовнішній словесній формі [12, 47]. Отже, в основі концепту завжди є вихідна, прототипова модель основного значення слова, інваріант усіх значень. Тому говорять про ядро, центральну і периферійну зони концепту [2, 84]. Предметом нашої уваги є периферія концепту “чоловік” у сучасному українському художньому дискурсі.

Одним із лінгвістичних ресурсів мовної репрезентації концепту у творі є художня образність. У прозі саме тропи служать засобом підкреслення, виділення певної істотної риси, ознаки, якості, розкриття зображуваного предмета, явища чи події. Тому художні засоби є найбільш ефективними вербалізаторами концептів, незважаючи на те, що належать до їх периферійної зони.

Первісним тропом і виразником образотворчої мовленнєвої експресивності є порівняння. У широкому розумінні воно лежить в основі майже всіх тропів, особливо їх метафоричної групи. Порівняння поділяють на прості (сполучникові та безсполучникові) та розгорнуті. У свою чергу в межах цих порівнянь виділяють загальноновживані та індивідуально-авторські [8, 38].

Як фактичний матеріал дослідження ми обрали твори представників сучасної української чоловічої та жіночої прози, які вийшли друком протягом 2002–2011 років: Ю. Бедзик “Любов, президент і парадигма космосу”, Г. Вдовиченко “Бора”, І. Карпа “Жовта книга: 50 хвилин трави. Фройд би плакав. Сні Ієрихона”, В. Кожелянко “Срібний павук”, О. Печорна “Грішниця”, І. Роздобудько “Дві хвилини правди”, В. Слапчук “Дикі квіти”, Н. Сняданко “Чебрець в молоці”. Необхідно зауважити, що поділ літератури на “жіночу” і “чоловічу” є неоднозначним, оскільки для виділення відповідного масиву художніх текстів застосовується мотивація за ознаками гендеру автора твору, а не жанрово-стильові чи ідейно-тематичні виміри. У той же час “жіноча” і “чоловіча” проза мають свою специфіку.

Зібраний нами матеріал репрезентує концепт “чоловік” у таких аспектах: “зовнішні” та внутрішні якості “чоловіка”. Відповідно у проаналізованих нами текстах концептуальний аспект “зовнішні якості чоловіка” розкривають такі найширше представлені концептуальні ознаки: “фізичний стан”, “вікові особливості”.

Концептуальну ознаку “фізичний стан” у сучасній українській прозі виражають прості сполучникові індивідуально-авторські порівняння. Так, у чоловічій прозі зустрічаємо порівняння чоловіка з **екзотичними тваринами**: *“Голім, наче білий пінгвін, клигаю до вже знайомої мені ванної”*

[Слапчук 2005: 18]; “Я забороняю тобі зображати мене **білим тюленем**” [Слапчук 2005: 97]. Ці контексти акцентують увагу на незграбності чоловіка, що ілюструють порівняння з тваринами, для яких є властивою ця риса.

Чоловіки приділяють увагу зовнішньому вигляду, а саме одягу, який має бути ексклюзивним, підкреслювати індивідуальність особистості. Однотипність одягу описано з іронією за допомогою сполучникового загальноновживаного порівняння: “**Детективи Штефанчук та Гартль перестали соромитися того, що в однакових капелюхах, сорочках і краватках виглядають, як два дурнуваті клоуни**” [Кожелянко 2004: 80].

Для жіночої прози характерні сполучникові загальноновживані порівняння чоловіка з: **рослинами** “**Ось Гордій <...> Та його б зараз у належні умови, йому б допомогти – все! Розквітне, як той тюльпан**” [Вдовиченко 2011: 177]; “**Першим шкідників природи помітив Ярик. Це було в неділю увечері. Червоний, як помідор, він не розуваючись, вбіг до квартири Ніки і закричав**” [Роздобудько 2008: 26]; **тваринами** “**Олег Євгенійович, захлинаючись у власній спині й криках, був схожим на величезну жабу, тільки червоного кольору**” [Печорна 2011: 140]; “**Він <...> тремтячими пальцями вивільнив з фольги рожеву таблетку – Бора вже стояла поруч зі склянкою води. Запив, закидаючи головою, як гусак**” [Вдовиченко 2011: 190].

У проаналізованих творах авторів-чоловіків аспект “вікові особливості чоловіка” не представлено, натомість у жіночій прозі його описано за допомогою безсполучникових порівнянь, характерним складником яких є епітет **сивий**: “**Іван Іванович причалапав босий, у піжамі, з розкуйовдженим волоссям. Сива кульбаба, крутить головою на всі боки, щось видивляючись**” [Вдовиченко 2011: 213]; “**Ледь не щодня приходив дід Федір і подовгу посміхався. Таке собі сиве сонце з вусами й бородою, щасливе та тепле**” [Печорна 2011: 183]. Ці порівняння побудовані на прямих асоціативних зв'язках.

Аспект “внутрішні якості чоловіка” у досліджуваному матеріалі виражають концептуальні ознаки “характер”, “емоційний стан”. “Характер чоловіка” репрезентовано розгорнутими загальноновживаними порівняннями. У жіночій прозі акцентовано увагу на незалежності поведінки, інтравертності, що ілюструють порівняння з тваринами, для яких характерні ці ознаки: “**Хто б міг подумати, що він алкоголік? <...> Так. А ще кіт, що гуляє сам по собі**” [Вдовиченко 2011: 224]; “**Костя сам нагадував безпритульного кота, який вивчив правила життя на вулиці <...> досконало**” [Печорна 2011: 143]; “**Гена був зовсім інший <...> він так і не навчився довіряти. Такий собі їжачок <...>**” [Печорна 2011: 115]; “**Він просто став мовчазним і зверхнім <...> Той випадок перетворив його на загадкового павука, що плете свою сіть у самому центрі будь-якої компанії**” [Роздобудько 2008: 109]. Інтравертність чоловіка у жіночій прозі ілюструє розгорнуте безсполучникове індивідуально-авторське порівняння “**Він ніби замотаний скотчем, – ця плівка прозора, майже непомітна зовні, хіба що підозрілий блиск шкіри і вічно розширені пори, – можливо, через це у нього понижена чутливість. Або ж, навпаки, він настільки вразливий, що це**

доводиться ховати під грубим шаром показної черствості” [Сняданко 2008: 207].

У проаналізованій чоловічій прозі аспект “характер чоловіка” представлений не так широко, ніж у творах жінок. Доброта і лагідність чоловіка, несамотійність у прийнятті рішень у чоловічій прозі не є чеснотами сильної статі. Це можна пояснити гендерним стереотипом: чоловік – голова родини, господар в домі, саме він має утримувати родину, вирішувати всі проблеми. Цей аспект ілюструють прості сполучникові загальноновживані порівняння **“Мукаю лагідним телятком: – З тобою мені легше буде акліматизуватися... – Скільки ти будеш чіплятися за мою спідницю, як мала дитина?”** [Слапчук 2005: 94]; **“Я вже півроку працюю за двох. – Лариса різко повертається й іде на кухню, я, мов хвіст, за собакою, сунуся слідом”** [Слапчук 2005: 32]; **“Мушу бігати за нею, як цуцик”** [Слапчук 2005: 55]; **“Допоможете мені, панове? Панове, як коні під горбом, завзято кивали головами”** [Кожелянко 2004: 88]. Незалежність, волелюбність чоловіка, як і жінки, вважають позитивною рисою сильної статі: **“Я знайшов ключа. Підкинув на долоні. Отакі ми – орли в клітках”** [Слапчук 2005: 25]. Зверхність чоловіка відносно жінки, домінування над нею ілюструє таке сполучникове індивідуально-авторське порівняння: **“– А там папір продається? – спитала вона в чоловіка. Той спершу глянув на неї, як Міклухо-Маклай на дикуна, але враз засміявся: – Там і ноутбук продається”** [Карпа 2010: 58].

Концептуальну ознаку “емоційний стан чоловіка”, а саме розгубленість, у чоловічій прозі вербалізують розгорнуті, сполучникові, індивідуально-авторські порівняння з тваринами: **“На площадку я вивалився, ніби морожений хек із холодильника”** [Слапчук 2005: 30]; **“Хвиля мого крику востаннє здійснюється й відкочується, залишаючи мене перед дружиною безформного й драглистого, наче мідюза на піску”** [Слапчук 2005: 36]. З іронією описано невірноваженість чоловіка, надмірну емоційність, що репрезентують розгорнуті сполучникові загальноновживані порівняння: **“Ірця сміється, наче сто сімдесят три жайворонки співає. А Макс гигоче, ніби кінь контужений”** [Слапчук 2005: 133]; **“Я роблю смутне обличчя <...>. Макс теж кривиться, наче мавпа в клітці, вдаючи з себе вбитого горем”** [Слапчук 2005: 140]. У проаналізованій феміній прозі цей аспект не представлено.

Агресія як риса вдачі чоловіка показана і в жіночому, і в чоловічому сучасному українському прозописмі. Цей аспект ілюструють сполучникові загальноновживані порівняння з півнями, адже саме ці птахи відомі своїми бійцівськими якостями. У чоловічій прозі агресивність чоловіка ілюструє контекст: **“Вийшовши з шефівського кабінету, Кароль і Гельмут поглянули один на одного, як два розлючені вже закривавлені бійцівські півні”** [Кожелянко 2004: 79], а у жіночій – **“Хлопці знову поверталися до своєї звичної поведінки з нею і вже не змагалися, наче два півні, хто першим завоює її серце”** [Сняданко 2008: 145]. Дратівливість чоловіка ілюструють сполучникові загальноновживані порівняння: **“Закипаю, мов чайник. Кришку парю зносить”** [Слапчук 2005: 51]; **“Хочеш сказати, що совість тебе, ледаря, не мучить? Ну ні, це вже занадто, цього**

я не потерплю. Аж кров мені в голову вдарила. **Спалахнув, наче дерево, вражене блискавою**” [Слапчук 2005: 68].

Важливим складником традиційної чоловічої ролі є норма статусу / успішності, що ілюструють індивідуально-авторські порівняння: у чоловічій прозі: **“Тато перевертається з живота на спину. Повільно й лінькувато, наче кіт-пенсіонер”** [Слапчук 2005: 164]; **“Коли не спиш – хочеться їсти. Маршрут від ліжка до стола у мене добряче протоптаний. Ніяких зусиль не треба докладати – пливу собі, як ріка, що ніколи не міняла русла. Як величний Дніпро”** [Слапчук 2005: 99]; та загальноновживані – у жіночому прозописьмі: **“Аугустина заборонила виходити з хати навіть Єві, котра увесь час проводила в дальній кімнаті, де вдавав із себе хворого Іван. <...> Він лежав на білосніжних простирадлах, мов король”** [Роздобудько 2008: 203].

Специфікою жіночого художнього дискурсу є негативний опис чоловіка-залицяльника, який не має серйозних намірів щодо жінки, з якою фліртує. Це ілюструють розгорнуті загальноновживані порівняння: **“Не знаю, яку ціну мені склали, однак я все зрозуміла, побачивши незнайомого чоловіка на порозі кімнати. Він встиг лише посміхнутись так, як посміхався голодний кіт біля миски з вершками”** [Печорна 2011: 67]. Натомість позитивно, але з іронією, цей аспект висвітлений у чоловічому дискурсі: **“Все! – кричить Світлана. – Степане, я, мабуть, від тебе народжу. Дівки ржуть, мов дикі кобиллиці, а цей лисий мерин вдає з себе неприборканого жеребця”** [Слапчук 2005: 239].

Аналіз матеріалу свідчить, що слабкість, нестриманість, несамостійність у прийнятті рішень, лінькуватість, нездатність заробляти гроші, забезпечувати сім'ю і жінки, і чоловіки вважають вадами чоловіка, що зумовлює вибір вербалізаторів. Натомість незалежність, розважливість, стриманість для всіх авторів є чеснотами. Тенденція до вживання чоловіками оригінальної лексики яскраво відбита у використанні індивідуально-авторських порівнянь (наприклад, з екзотичними тваринами: мавпою, медузою, пінгвіном, тюленем, хеком). Натомість для жіночого художнього дискурсу властивими є народнопоетичні порівняння. Спільною тенденцією для проаналізованої чоловічої й жіночої прози є порівняння чоловіка з тваринами, що традиційно є символами національної картини світу (кінь, кіт, півень).

Проведене дослідження не претендує на вичерпність аналізу. Перспективи вбачаємо у вивченні концепту “чоловік” на більш широкому текстовому матеріалі для посилення об'єктивності висновків.

Література

1. Берн Ш. Гендерная психология / Ш. Берн. – СПб. : ИД “Нева”, 2001. – 318 с.
2. Воркачев С. Г. Методологические основания лингвоконцептологии / С. Г. Воркачев // Теоретическая и прикладная лингвистика : аспекты метакоммуникативной деятельности. – Воронеж, 2002. – Вып. 3. – С. 79–95.
3. Галич О. А. Аналіз та інтерпретація літературно-художнього твору / О. А. Галич // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2009. – № 14 (177). – С. 43.
4. Горошко Е. И. Гендерные особенности русскоязычного Интернета [Электронный ресурс] / Е. И. Горошко // Лингвистический журнал “Текнология.RU”. – Режим доступа : www.textologia.ru.

5. Земская Е. А. Особенности мужской и женской речи / Е. А. Земская, М. А. Китайгородская, Н. М. Розанова // Русский язык в его функционировании : коммуникативно-прагматический аспект. – М. : Наука, 1993. – С. 90–130.
6. Іващенко В. Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу : на матеріалі української мистецтвознавчої термінології : [монографія] / В. Л. Іващенко. – К. : ВД Дмитра Бураго, 2006. – 328 с.
7. Кирилина А. В. Гендер : лингвистические аспекты : [монография] / А. В. Кирилина. – М. : Институт социологии РАН, 1999. – 210 с.
8. Коцюбинська М. Образне слово в літературному творі / М. Коцюбинська. – К. : Вид-во АН УРСР, 1960. – 188 с.
9. Крючкова Т. Б. Некоторые экспериментальные исследования особенностей использования русского языка мужчинами и женщинами / Т. Б. Крючкова // Проблемы психолингвистики. – М. : Ин-т языкознания АН СССР, 1975. – С. 186–199.
10. Ощепкова Е. С. Идентификация пола автора по письменному тексту : лексико-грамматический аспект : автореф. дис. ... к. филол. н. : 10.02.19 “Теория языка” / Е. С. Ощепкова. – М., 2003. – 24 с.
11. Потапенко С. І. Мовна особистість у просторі медійного дискурсу : досвід лінгвокогнітивного аналізу / С. І. Потапенко. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2004. – 360 с.
12. Степанов Ю. С. Константы : словарь русской культуры : опыт исследования / Ю. С. Степанов. – М. : Школа “Языки русской культуры”, 1997. – 300 с.

Використані джерела

1. Бедзик Ю. Любов, президент і парадигма космосу : [роман] ; Біль президента : [новелароздум] / Ю. Бедзик. – К. : Астарт, 2002. – 396 с.
2. Вдовиченко Г. Бора / Г. Вдовиченко. – Харків : Книжковий Клуб “Клуб Сімейного Дозвілля”, 2011. – 240 с.
3. Карпа І. Жовта книга : 50 хвилин трави. Фройд би плакав. Сні Ієрихона / І. Карпа. – Харків : Книжковий Клуб “Клуб Сімейного Дозвілля”, 2010. – 320 с.
4. Кожелянко В. Срібний павук : [роман] / В. Кожелянко. – Львів : Кальварія, 2004. – 160 с.
5. Печорна О. Грішниця / О. Печорна. – Харків : Книжковий Клуб “Клуб Сімейного Дозвілля”, 2011. – 288 с.
6. Роздобудько І. Дві хвилини правди : [роман] / І. Роздобудько. – К. : Нора-Друк, 2008. – 248 с.
7. Слапчук В. Дикі квіти : [роман] / В. Слапчук. – К. : Факт, 2005. – 296 с.
8. Сняданко Н. Чебрець в молоці / Н. Сняданко. – Харків : Фоліо, 2008. – 218 с.

Анотація

У статті розмежовані терміни “поняття” і “концепт”, подане визначення “концепту”, описана його структура, окреслено специфіку гендерного підходу до вивчення концептів у художній літературі; описано значення засобів художньої образності в мовному вираженні концепту “чоловік”, подано класифікацію порівнянь, серед яких виділено прості й розгорнуті, сполучникові й безсполучникові, загальноновживані та індивідуально-авторські порівняльні конструкції, зіставлено основні ознаки та аспекти репрезентації концепту “чоловік” у сучасному українському художньому дискурсі.

Ключові слова: гендер, концепт, концепт-ознака, концептуальний аспект, тропи, порівняння, чоловіче й жіноче прозописьмо.

Аннотация

В статье разграничены термины “понятие” и “концепт”; описано значение средств художественной образности в языковом выражении концепта “мужчина”, представлена классификация сравнений, среди которых выделены простые и развернутые, союзные и

бессоюзные, общеупотребительные и индивидуально-авторские сравнительные конструкции, проанализированы сравнения-вербализаторы концепта “мужчина” в современной украинской прозе, сопоставлены основные признаки и аспекты репрезентации концепта “мужчина” в современном украинском женском и мужском художественном дискурсе.

Ключевые слова: гендер, концепт, концепт-признак, концептуальный аспект, тропы, сравнения, мужское и женское прозописьмо.

Summary

The article delineated the terms “concept” and “concept”, highlighted the problem of broadcasting rights based her gender, described the value of artistic imagery in linguistic terms concept “man”, provides a classification of comparisons, including allocated and deployed simple, bonded and asyndetic, the common and individual copyright comparative design, analysis, comparison verbalizatory concept “man” in modern Ukrainian prozopysmi, mapped the main features and aspects of the representation of the concept “man” in modern contemporary man and women Ukrainian discourse.

Keywords: gender, concept, concept-sign, conceptual aspect, tracks, comparison, men and women prozopysmo.

УДК 81'42:821.112.2–31

Диденко Н. Н.,
кандидат филологических наук,
Одесский национальный университет
имени И. И. Мечникова

ЭКСПЛИКАЦИЯ ХУДОЖЕСТВЕННОГО КОНЦЕПТА GLAUBE В КАРТИНЕ МИРА ГЮНТЕРА ГРАССА

Исследование творческой индивидуальности целесообразно начинать с выявления концептов, которые являются носителями концептуального смысла произведений исследуемого автора – ключом к пониманию писателя как языковой личности. Концептологический подход к изучению художественного текста направлен на моделирование языковой личности писателя и способствует изучению не только его языковой, но и концептуальной картины мира.

Особенности концептуализации предметов и явлений становятся объектом многих лингвистических исследований отечественных и зарубежных учёных, таких как: G. Lakoff, Z. Kövecses, R. Jackendoff, Е. С. Кубрякова, В. И. Постовалова, В. З. Демьянков, А. П. Бабушкин, А. Вежбицкая, Ю. С. Степанов, С. А. Жаботинская, Н. Д. Арутюнова, З. Д. Попова, И. А. Стернин, В. А. Пищальникова, Е. А. Селиванова, Т. А. Фесенко, Н. А. Красавский, Н. Н. Болдырев, В. И. Карасик, В. А. Маслова, Г. Г. Слышкин, С. Г. Воркачёв, Н. К. Рябцева, В. Ф. Старко, А. М. Приходько и др.

Когнитивная лингвистика, по словам Е. А. Селивановой, развивается по двум основным векторам: первый изучает индивидуальные особенности когниции, второй ориентирован на реконструкцию коллективного сознания носителей языка. Данная работа следует в направлении первого вектора, согласно которому предлагается анализ индивидуальных особенностей когниции современного немецкого писателя Гюнтера Грасса на материале его романов.